

GÜZEL SANATLAR
ALANINDA AKADEMİK ÇALIŞMALAR - II

Editör :
PROF. DR. MEHMET GÖNÜL

gece
kitaplığı

**Güzel Sanatlar
Alanında Akademik
Çalışmalar - II**

Editör

Prof. Dr. Mehmet Gönül

İmtiyaz Sahibi / Publisher • Yaşar Hız
Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel
Editör / Editor • Prof. Dr. Mehmet Gönül
Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Karaf Ajans

Birinci Basım / First Edition • © HAZİRAN 2020
ISBN • 978-625-7884-68-6

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı.
Citation can not be shown without the source, reproduced in any way
without permission.

Gece Kitaplığı / Gece Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt. No: 22/A Çankaya / Ankara / TR
Telefon / Phone: +90 312 384 80 40
web: www.gecekitapligi.com
e-mail: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

Güzel Sanatlar Alanında Akademik Çalışmalar - II

Editör
Prof. Dr. Mehmet Gönül

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1

RUS ROMANSLARINDA ORYANTALİZM ETKİSİ	
Tülün MALKOÇ.....	1

Bölüm 2

GERİLİM, SERTLİK VE AŞIRILIK KAVRAMLARININ FEMİNİST ALGI METAFORİK ANLATIMINDA İLİŞKİSEL ÇÖZÜMLEMELERİ	
Tuba GÜLTEKİN , Aşkın BAHADIR.....	19

Bölüm 3

MÜZİK TEORİSİNİN MEZOPOTAMYA'DAKİ KÖKLERİ KADİM SÜMER MEDENİYETİNDEN GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNE	
Ozan BALDAN	33

Bölüm 4

ÖZENGİN MÜZİK EĞİTİMİ SÜRECİNDE ÇALGI EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN ÇALGI ÇALIŞMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	
Bezza TOKATLI, Önder MUSTUL.....	57

Bölüm 5

DOĞANIN GEOMETRİSİ "FRAKTALLAR" VE SANAT	
Özgür CENGİZ, Deniz ULUŞIK,	83

Bölüm 6

TÜRKİYE'DE KEMAN ALANINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ (2000-2019)	
Armağan ERCAN, Hakan BAĞCI, Ümit Kubilay CAN.....	101

Bölüm 7

GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ KURAMSAL YAPI VE UYGULANABİLİRLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Hatice Nilüfer SÜZEN.....	131

Bölüm 8

CEVRİ'NİN BESTELENMİŞ ŞİİRLERİNDE USUL-ARUZ VEZNİ MÜNASEBETİ	
Mehmet Nuri PARMAKSIZ	195

Bölüm 9

ADİYAMAN İLİ TRT REPERTUVARINDA YER ALAN TÜRKÜLERİN
KONU, YAPI VE MAKAMSAL ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN TASNİFİ
Selin OYAN, Emirhan GÜLER 211

Bölüm 10

ARMONİDE AKORA YABANCI SESLERİN KULLANIMININ J. S.
BACH'IN KORALLERİ VE ÖRNEK BİR UYGULAMA ÜZERİNDE
İNCELENMESİ
Yaşar ÖZELMA 239

Bölüm 11

MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDA VİYOLA DERSLERİNİ
YÜRÜTMEK DURUMUNDA OLAN KEMAN ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİ
Büşra KIRKICI, Önder MUSTUL 257

Bölüm 1

RUS ROMANLARINDA ORYANTALİZM ETKİSİ

Tülün MALKOÇ¹

1.GİRİŞ

Geleneksel Rus müzik geleneğinin iki kaynağı vardır: Kilise müziği ve halk müziği (Harlow, 2002: 236). Kilise müziği Bizans'tan alınmış ve zamanla kendine özgü bir biçim kazanmıştır. 16. yüzyıla kadar tek sesli olan kilise müziği, bu dönemden itibaren, Ukrayna kilisesinden başlayarak polifonik nitelik kazanır ve Batı müziğine yaklaşılmaya başlar (Vernadsky, 2009: 187). Yine de 19. yüzyıla kadar bu yerli müzik geleneğinin Rusya'da üzerinde önemle durulabilecek nitelikte bir sanat müziği yarattığı söylenemez. Geleneksel Rus müzik kültüründe enstrümantal müzik kesin olarak yasaktır (Vernadsky, 2009: 77).

Rus üst tabakasının enstrümantal müzikle tanışması 1660'ları bulur ve şeytani olarak nitelediği enstrümanlara karşı şehirde bir cadı avına girişen kilise yüzünden bu tür müzik 17. yüzyılda bile saray dışına çıkamamıştır (Hughes, 2006a: 654). Benzer gerekçelerle din dışı nitelikteki halk müziği de paganizmle mücadele çerçevesinde, kilise tarafından hedef tahtasına oturtulmuş, şehir kültürünün dışında bırakılmıştı.

17. yüzyıl kilisenin millî kültür üzerindeki etkisinin azaldığı ve Batı etkisinin artmaya başladığı bir dönemdir. Bu yüzyılın ikinci yarısında Moskova'nın üst tabakasının ilk kez tanıştığı seküler enstrümantal müzik, daha çok saraydaki tiyatro temsillerinde kullanılıyor ve Avrupa'dan getirtilen yabancı müzisyenler tarafından icra ediliyordu. Aleksey zamanında sarayda tiyatroyla beraber Batılı enstrümanların girişi de hızlanır, geleneksel vokal müzik ön plana çıkar. Buna karşın Aleksey bile müzikte enstrüman kullanılmasına izin vermek konusunda uzun müddet tereddüt etmiş, ancak tiyatronun başka türlü mümkün olmadığı söylenerek ikna edilmiştir (Hughes, 2006a: 654).

Taruşkin'e (1996) göre "En az 1830'lara kadar, Rusya'da sanat müziğinin ulusal olmadığı ama sadece halk şarkılarından oluştuğu düşüncesi hakimdi. Amerikan müzikbilimci Richard Taruşkin'e göre, "Sadece Rusya ile sınırlı olmamak üzere, zamanın 'aydın' aristokrasileri için ulusal müzik tarzı sadece eğitimsiz veya köylü kişilere ait müzik tarzı anlamına geliyordu." Yani sanat müziğinin ulusaldan ziyade evrensel olduğunu düşünüyorlardı (akt. Umetsu, 2013: 59).

Çar I. Pyotr'un sanata verdiği önem sayesinde halk müziği ezgilerinden yararlanan ve günümüz Klasik müziğine büyük katkılar yapan Glinka, Musorgskiy, Borodin, Rimskiy- Korsakov, Çaykovsky, Rahmaninov, Skryabin, Stravinsky gibi bestecilerin doğmasına yol açtı. Rus kilisesinin kilisede müzik çalgılarını kullanma yasağı" folklorik müziğe de bir ölçüde yansımıştır. Halk arasında özellikle çalgılar ya çobanlar tarafından ya da bazı törensel danslara ve az sayıda şarkıya eşlik etmek için kullanılmıştır. Buna karşılık halk şarkıları, Rus insanına hayatının her döneminde eşlik etmiştir.

17 ve 18. yüzyılda Rusya'ya gelen bazı gezginler Rusların şarkı söylemeye olan düşkünlüğünü anılarında hayranlıkla belirtmişlerdir (Koçkar, 2016: 2).

Her alanda olduğu gibi müzikte de dönüm noktası Petro reformlarıdır. Petro'ya kadar Çarlar gerek Batılı gerek folk, her tür seküler müziğin karşısında durmuşlardır (Harlow, 2002: 242). İzin verilen de sadece yabancı müzisyenlerdir. Bu dönemde porteli notasyon ve çok sesli bestelerin daha çok kullanılması gibi kimi yenilikler de benimsenir. Aslında enstrümantal müziğin girişi bile başlı başına büyük bir yeniliktir zira bu döneme kadar şehirli üst tabakalarda, sarayda ve kilisede enstrümantal bir Rus müziği olmadığı gibi, çalgılarla müzik icra etmek yasaktır. Petro, Avrupalı müzisyenler getirterek sarayda orkestra kurmakla kalmaz, şehirde balolar düzenleyerek bu müziği şehirli üst tabakalara da yayar. Petro'dan sonra Rusya'nın müzik hayatına tamamen Batıdan getirtilen yabancı müzisyenler hâkim olur. On sekizinci yüzyılda kilisenin vokal müziği bile İtalyan etkisine girer (Vernadsky, 2009: 238).

2. PROBLEM

Bu çalışmada “Rus Romansları üzerinde Oryantalizm akımının etkilerinin nasıl olduğu” konusu araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

2.1. Amaç

Çalışmanın problem cümlesi temelinde Oryantalizm ve Romans kavramları açıklanmış, Rus Romansları ve Oryantalizmine ilişkin çözümlenmeler, Rus Müziğinin Oryantalizm akımından etkilenmesine ilişkin sebeplerin neler olduğu, dönemde yaşanan savaşların oryantalizm akımına etkisinin nasıl olduğu, Glinka'nın Oryantalizm üzerindeki etkisi incelenmiş ve Oryantalizm akımı etkisinde eserlerin özelliklerinin neler olduğunun amacıyla da örnek eser analizlerine yer verilmiştir.

2.2. Yöntem

Araştırma, var olan bir durumun ortaya konulması amacını taşıdığından özellikle tarama modeli özelliği taşımaktadır. Konunun çözümlenmesi için tarihsel yöntem ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma, büyük oranda tarihsel yönetime ile alınmıştır. Tarihsel yöntem, geçmiş zaman içinde meydana gelmiş olaylar ile ilgili gerçeği bulmak, bilgi üretmek için tenkidi bir gözle incelenmesi, analizi, sentezi ve rapor edilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Verilerin toplanmasında, genellikle dokümanlar, kalıntı ve belgeler üzerinde çalışılmaktadır (Kaptan, 1998).

Oryantalizm akımı etkisinde eserlerin özelliklerinin incelenmesi amacıyla ise içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. İçerik analizi

bir grup resim, yazı, şiir, test maddesi, tarihi eser ve bu gibi materyallerin belli bir özelliğe göre sınıflandırılması ve toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak amacıyla yapılır (Başol, 2008: 112; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

3. ORYANTALİZM'E GENEL BAKIŞ

Oryantalizm'e ait araştırmaları incelediğiniz zaman; farklı kültürlerin ve bilimsel alanların içiçe girmesinin etkileşimini görebiliriz. Batı ve Doğu medeniyetlerinin farklı yaklaşımları, aralarındaki tartışmalar, çekişmeler uzun süren ve hala sürmekte olan fikir bütünlükleri ve farklılıkları. Tarih, sosyoloji, felsefe, estetik, ekonomik, siyaset vb. bilim dallarında yapılan araştırmaları incelediğinizde; Batı ile Doğu'nun birbirleri ile anlaşmazlık içindeki görüşlerinin, bazen benzer, bazen de farklı yorumlarla ifade edilmiş ayrılığını ve bütünlüğünü görebiliriz. Oryantalizm kavramı Batı tarafından Doğu'ya ait birçok farklı kültürlerin kendi kültürlerine aktarılması ile ifade edilmiş, din ise başka bir kültürel özellik olarak yine etkinliğini sürdürmüştür. İspanya'da Kortoba, Toledo, Granada, Sevilla kentleri birçok Doğu-batı kültürlerinin araştırıldığı kültür merkezler olmuştur. Günümüzde bu şehirlerde ve Doğu-Batı sentezinden etkilenen kültürlerde bunların izlerini görmekteyiz. Doğu kültürünün Batı'yı bilim alanında etkilemesi Tıp, Matematik, Astronomi alanında yapılan çalışmalar Batı'nın dikkatini çekmiştir. Bu konuda Said bir nevi Doğu'yu Avrupa gözü ile resmedilme olarak ifade etmektedir. Doğunun gizemli hayatı, yaşam tarzı.

Said'e (1998) göre; “Oryantalizm kültür, bilim ve kurumlar tarafından sessizce meydana çıkarılmış basit bir tema yahut politik bir alan değildir. Doğu üzerine yazılmış eserlerin yaygın bir koleksiyonu da değildir. Batı'nın Doğu dünyasını ezmeye yönelik hain bir emperyalist komplosu da sayılmaz. Oryantalizm estetik, bilimsel, ekonomik, sosyolojik, tarihe ait ve filolojik metinler aracılığıyla “aktarılmaya” çalışılan bir cins jeo-ekonomik görüşler bütünüdür. Oryantalizm coğrafi bir ayırım değil bir seri “çıkarlar” toplamıdır... Bu sistem açıkça ayrı bir dünyanın yönlendirilmesi, kullanılması, hatta eritilmesi için gösterilen gayretlerin tamamını kapsar. Oryantalizm bilhassa politik iktidarla ilişkili gibi görünmeyen fakat çeşitli iktidarların kuvvet farklarından doğan ve varlığını böylece sürdüren dengesiz bir alışveriş düzenidir. Bu alışveriş bir ölçüye kadar sömürge ve imparatorluk idarelerinde olduğu gibi siyasal iktidarla; linguistik, mukayeseli anatomi veya modern politik ilimlerden geçerli ilimler alanında entelektüel iktidarla; din, kurumlar, kıymet hükümleri, ulusal zevk ve edebiyat alanında kültürel iktidarla; “Biz” ve “onlar” esasına dayanan fikirler halkası içinde ahlaki iktidarla sürer gider. Sonuçta Oryantalizm konusunda ileri sürdüğüm tez, onun kültür, politika ve moda modern aydın düşünceler çerçevesinde çok geniş bir alana yayıldığı fakat “bizim”

dünyamızla gerçek “Doğu” arasında çok az ilişkili olduğu noktasında toplanmaktadır” (akt. Köse ve Küçük, 2015: 110-111).

Timur (2003), akademik anlamda “oryantalizm” sözcüğünün İngiltere’de, Oxford English Dictionary’ye göre ilk kez Lord Byron tarafından 1811 tarihinde kullanıldığını savunuyor. İngilizlerin bu tarihte bir disiplin olarak oryantalizmi “Doğulu dillerin bilgisi” şeklinde anladıklarını ortaya koyuyor. Ancak Timur, terimin ikinci bir anlamı olan “Doğulu milletlerin nitelikleri, düşünce ve ifade tarzları, adetleri” biçimindeki kullanımının ise daha eskilere dayandığını ve terimin bu anlamıyla ilk kez 1769’da kullanıldığını belirtiyor; “Fransa’da “Le Robert” tarih sözlüğüne göre, oryantalist sözcüğü oryantalizmden daha önce (1799’da isim, 1803’te de sıfat olarak) telaffuz edilmiş; 1826’da ise oryantalizm kelimesi ortaya çıkmıştır. Sözlük bu tarihte oryantalizmin ‘Batılı halkların kökenlerinin, dillerinin ve bilimlerinin Doğu’dan geldiğini iddia edenlerin bilimi’ anlamında kullanıldığını kaydediyor. 1840’ta ise, bugünkü gibi ‘Doğu’ya özgü şeylerin bilimi’ anlamını kazandığı aynı sözlükte verilen bilgiler arasındadır (akt. Yazar, 2006: 3-4).

Oryantalizm, tarih, felsefe, din sanat, dil, edebiyat, ekonomi gibi alanlarda Asya ve Kuzey Afrika halklarının çağdaş durumunu öğrenen bilimsel disiplinler bütünüdür. Doğu bilimi genel olarak, Sinolojiya (Japonya,Çin), İndolojiya (Hindoloji), Türkolojiya (Türkoloji), Yegiptolojiya Eciptoloji (Mısır), İranistika (İran) gibi bölümlere ayrılır (Kuznetsov, 2000: 725).

Antropolog, sosyolog, tarihçi veya dil bilimciler, özel veya genel bir açıdan Şark’ı öğreten, yazıya döken, araştıran kimse Şarkiyatçdır (oryantalist) ve yaptığı şey Şarkiyattır (oryantalizmdir). Oryantalizm, Batı’nın kendi değer yargılarına göre Doğu’yu kurgulaması ve hayali bir Doğu yaratılmasıdır. Oryantalizm, Batı’nın Doğu hakkında iyi veya kötü olsun yaptığı her türlü çalışmaya (gazete yazılarından akademik çalışmalara, filolojiden hikâye, roman gibi edebiyat dallarına kadar) verilen isimdir. Bu çalışmaları yapanlar da “oryantalist” olarak nitelenmektedirler (Said, 1991; Taşar, 2011: 156).

4. ROMANS NEDİR

Yazınsal ve müzikal alar da besteciyi kesin bir kalıp-biçime uymak zorunda bırakmayan, genellikle duygusal parçalara verilen ad olarak tanımlanmıştır (Yener, 1966: 145). 15. yüzyıldan itibaren, İspanya’daki Romance ve İtalya’daki Romanza çoğunlukla şiirsel öykü anlamına gelir; anlatı tarzındaki romans ise, neredeyse “villancico” kadar, İspanyolca konuşulan ülkelerde en popüler şarkı türüydü. Fransa ve Almanya’da bu terim ölçsüzlüğü, duygusal veya hem düzyazı hem şiir türünde olabilen

romantik hikayeleri anlatır. 18. yüzyıldan bu yana romans adını alan vokal ve enstrümantal düzenlemeler lirik ve Romantik özelliklerini göstermeyi sürdürmektedir (The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2002: 570-571).

Romans, şarkı türünde ve piyano için, genellikle kıtalar halinde yazılmış, duygusal parçalar. Adını İspanyol Edebiyatı’nın, sayısı belirsiz sekiz heceli dizelerden kurulu, baştan sona aynı uyağı (kafiye, ses uyumu) koruyan şiir türünden alır (Sözer, 1986: 654). Yukarıdaki tanımlamayla paralel bir başka tanımlama ise şu şekilde yapılmaktadır: “Her biri nakaratla bağlanan ve birkaç dördüklükten oluşan duygulu, dokunaklı şiir” (Ayparlar, 1996: 39).

Rus romanslarının gelişimini Rus şiiri etkilememiştir. Solist ve piyano için yazılan bu sanatsal şarkılar, bestecinin kişisel ve samimi duygularını serbest bir biçimde ifade edebilmesine olanak tanıyan bir eser formudur. Rus Beşlerinin bir üyesi, besteci ve müzikolog César Cui romansın başarısını büyük ölçüde sözler ve müziğin uyumlu olmasına ve bestelenen eserlerin sözlerin amacını ve ruh halini aktarabilmesine bağlar. Bu anlamda romans, Rus müzisyenlerin zaman zaman folklorik öğelerden de faydalanarak etkileyici yapıtlarını işledikleri bir tuval görevi görür (Aktakka, 2012: 22).

18. ve 19. yüzyıllarda ortaya çıkan değişiklikler, bir şehir müziği türü olan romansların köy müzik geleneğine aktarılmasına sebep oldu. Romanslar, yazılı şiirleri kendi biçimlerinde taklit ediyor “iamb ve trochee” gibi iki heceli kısa ve uzun vezinler kullanılıyor ve dize sonlarındaki kafiye korunuyordu. Bu eserler, çoğu zaman tanınan veya anonim yazarlar tarafından yazılmış şiirlerin halk şarkılarına uyarlanmış hali oluyordu. 19. yüzyılda ihtiras temalı (çoğunlukla sadakatsizlik, ihanet, cinayet ve/veya intihar) sözlere sahip olan acı romanslar şehirlerde ve köylerde yaygın hale geldi. Bu eserler, geniş bir melodi yelpazesine sahipti ve Batı tonalitesine dayanıyordu. Romanslar, şehirlerde tek kişi tarafından ve armonik bir akor dizisi çalan enstrümanlar eşliğinde söylenirken köy toplulukları bu şarkıları kendi yerel geleneklerine uygun olacak şekilde değiştirmiş, melodik yapı ile ritmi dönüştürerek bu şarkıları birden fazla kişiyle, çalgısız bir şekilde söylemişlerdir (Olson, 2004: 22).

5. RUS ROMANSLARI VE ORYANTALİZMİN ETKİSİ

Rusçadaki Romans terimi, genellikle Fransızların mélodie veya Almanların Lied türü müziğine denk gelen müzik eserlerini anlatmak için kullanılır (Campbell, 1996). Rus romansı veya Rus çingene şarkısı, Rusya İmparatorluğu zamanında Alexander Alyabyev, Alexander Varlamov ve Alexander Gurilyov gibi sanatçıların katkılarıyla ortaya çıkan, Çingene müziği etkileri içeren ve şiirsel sözlere sahip bir tür duygusal müzik türüdür

(Stavrou, 1983:75). Ayrıca, 1820'lerin sonunda ve 1830'ların başında, (Glinka'nın besteci olarak ilk eserlerini verdiği zamanlar) poshlost Rus romansları üzerinde oldukça büyük bir etkiye sahipti (Campbell, 1996: 59). Sovyetler Birliğinin ilk zamanlarında ve 20. yüzyılın büyük bir kısmında bu müzik, devrim öncesinin "çürük ve burjuvai" anlayışının bir kalıntısını temsil ettiği düşüncesiyle fazla rağbet görmemiştir (MacFadyen, 2014: 13). 20. yüzyılın ilk dönemlerinde Rusya'da farklı romans çeşitleri ortaya çıktı. "Salon romansı" adı verilen elit, opera etkileri görülen İtalyan tarzı şarkılar ile alt sınıflara özgü ve karşılıklı sevgiyi, yasak aşkı, reddedilme acısını ve genellikle intiharı konu edinen "acı romans" adı verilen şarkılar, birbiriyle çelişki göstermişlerdir (Geldern, McReynolds ve Von Geldern, 1998: 22).

5.1. Savaşların Rus Oryantalizmine Etkisi; Kafkaslar, Türkler, Persler

Taruşkin'e (2010) göre Rus sanatçıların neden oryantalizme ilgi duymasının iki sebebi vardır: "İlk sebep, Rusya'nın 19. yüzyıl boyunca İslam dininin hâkim olduğu topraklara doğru emperyalist bir genişleme sürecine girmesi", önce Kafkaslar ardından Orta Asya'ya yayılmasıdır. Rus İmparatorluğunun genişlemesi, Britanya İmparatorluğunun aksine ve Osmanlı ile Habsburg imparatorluklarına benzer bir şekilde "çevredeki toprakları elde ederek büyüme süreci ile gerçekleşmiştir. İmparatorluk, çok büyük bir alana yayılmış ve sınırları içerisindeki farklı topluluklar, Batı Avrupa'daki imparatorluklara kıyasla çok daha fazla iç içe geçmişler ve birbirleriyle oldukça fazla evlilik gerçekleştirmişlerdir." İkinci olarak ise "Müziklerini yerleştirdikleri oryantalist kalıbın onları Batı Avrupa'daki sanatçılardan ayırarak daha kadim, daha yerleşik bir gelenek olan Avrupa müziği ile rekabet etmelerine olanak sağlamasıdır." (akt. Umetsu, 2013: 61-62).

Oryantalizmi etkileyen birçok araştırmayı incelediğimizde; birçok unsuru görebiliriz. Rus olmayan halklar, Kafkaslar, Türkler, Türk toplulukları çok büyük etken olan kültürel bir kombinasyondur. Rus bestecilerin eserleri incelendiğinde ne kadar etkilendikleri ve birçok eserlerinde romanslara yer verdiklerini görebiliriz. Çünkü romanslar oryantalist nitelikte bestecilerin çok etkilendikleri bir unsurdur.

Rus romantizminin doruk noktası, bütün Puşkin ve Lermotov severlerin bileceği üzere, Kafkaslara yapılan seferler ile rastlaşır. Bu sebepten ötürü, saldırgan milliyetçiliği ile nispeten daha masumane ve 'sihirli' bir eser olan Ruslan'dan oldukça farklı olan Prens Igor, 19. yüzyılda oryantalizm hakkında yazılan Rus makalelerin alt metnini açıkça ortaya koymuş oldu: Rusya'nın doğuya askeri yollarla yayılmasının irksal bir temelde meşrulaştırılması. Operada 'İnancımız, Rusya'mız, halkımız için Tanrı'ya güvenerek yola çıkıyoruz' der Igor II. Aleksandr vari bir şekilde,

o dönemin ruhuna ters düşerek. Nitekim, Borodin'in enfes 'müzikal resmi' V Sredney Azii (Orta Asya Bozkırlarında), tıpkı Mugorsky'nin orkestral marşı Kars'ın Alınması ve Çaykovski'nin kayıp Karadağlıların Türkiye'ye Savaş Açıldığı Haberini Alması eserleri gibi, Aleksandr'ın yayılmacı politikalarını yüceltmek için yazılmıştır. (Taruskin, 1992: 255).

Glinka, 1836 yılında ilk operası Çar için Bir Hayat ile başkentte büyük bir etki yarattı. Bu opera, 17. yüzyılın ilk zamanlarında yaşanan Karışıklık Dönemi'nde yapılan Leh-Rus savaşı sırasında geçen vatanperver bir macerayı anlatıyordu. Altı yıl sonra çıkardığı Ruslan ve Ludmilla eseri daha az başarı yakalamış olmasına rağmen çok daha etkiliydi. Yazar operasında, tıpkı librettoyu oluşturan Puşkin'in destansı masalı gibi, Rus halk müziği elementlerini oryantalist elementler ile bir araya getirmişti. Bu oryantalist elementler arasında Farsça bir nakarat ile Türk, Arap ve Kafkas dansları vardı (Schimmelpenninck van der Oye, 2010: 202).

Glinka'nın, Ruslan eserinin sonuna canlı tablo (tableaux vivant) ekleme konusundaki özgün fikri, farklı coğrafi konumları daha büyük, daha geniş bir emperyalist Rusya altında birleştirme arzusuna sahip olduğunu gösteriyor (Frolova-Walker, 2008: 112).

Rus romanslarında, oryantalizm etkisinin nedeni sayılabilecek birçok sosyolojik-kültürel etkileşimler görebiliriz. Rusya'nın kararsız jeopolitik ve sosyo-kültürel konumu, kendini kanıtladığı gibi Doğu ve Batı arasındaki arabuluculuk, çifte kimliğini şekillendirmiş ve kendi doğu şehrinin yaratılmasında önemli rol oynamıştır. 19. yüzyılda oluşan ilişkiler bu durumu etkilemiştir. Bu dönem Rusya sıklıkla doğu ve kuzeyde komşularıyla savaş halinde olmuştur. Bu savaşlar şunlardır:

1-Rus-Pers Savaşı (1804-1813, 1826-1828) 18. ve 19. yüzyıllarda Rus İmparatorluğu ve İran arasında gerçekleştirilen bir dizi anlaşmazlıktır

2-Rus-Türk Savaşı (1806-1812, 1828-1829) Osmanlı-Rus Savaşları, 16. yüzyıl - 20. yüzyıl arasında Osmanlı Devleti ile Rusya Çarlığı ve daha sonra bu devletin büyümesi ile bu devletin yerine geçen Rus İmparatorluğu arasında yapılmış savaşlardır. 16 tanedir. 11 tanesi Rus üstünlüğüyle sonuçlanmıştır

3-Kafkas Savaşı (1818-1864): Bu Kafkas Savaşı Kafkasların fethi olarak bilinir.

1820'lerden sonra, Rus ordusunun ilerlemesi Kafkaslarda birçok etnik grupların ilerleyerek bölünmelerini sağladı. Bu savaşların da kültürel olarak bu coğrafyada yaşayan Türk ya da Türk olmayan gruplarla etkileşimi olabileceği göz önünde bulundurmakta yarar vardır. Bunun ardından da önemli Rus yazarlar, müzisyenler ve sanatçılar 19.yy edebi eserlerinde sık sık Rus «Asyalılık» ya da «Doğusalılık» meselesini ortaya attılar.

Bunun klasik bir örneği Fedor Dostoevsky'nin şikayetinde bulunabilir: "Avrupa'da Tatarlarız, oysa Asya'da Avrupalılar". Bu belirsiz Rus kimliği algısı ünlü eleştirmen Vladimir Stasov'un ünlü makalesiyle Rus müziğinin dört ayırıcı özelliğinden biri olan "Doğu temasını"(vostochnyi element) içeriyordu (Stasov, 1952: 522-562).

6. GLINKA'NIN ORYANTALİZM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Glinka'nın çalışmalarında hem ulusalcılık hem de oryantalizm açığa çıkmıştır. 1830'da İtalya'ya gitmiş ve batıda kaldığı sırada Rus operasıyla ilgili bir şeyler yazmıştı ve Avrupa dönüşü Çar'ın Hayatı operasını bestelemiştir. İkinci operası Ruslan ve Lyudmila, Çar İçin Bir Hayattan daha az başarılıydı fakat Rus müziğinde oryantalizmin ilk örneği olarak kabul edilmiştir. Opera, Alexander Pushkin tarafından aynı unvanın 1820 şiiri ve karasal dünya (Ruslan, Lyudmila) ve doğaüstü dünya (Chernomor). 4. Eylemde, Chernomor'un büyüleri, oryantal dansların üçlüsü (Türk, Arap ve Kafkasya (Lezginka). Bu masal operası Rus beşleri dediğimiz beş besteci (Mogucaya Kuchka) üzerinde etkili olmuştur. Özellikle, bu operanın modelinden sonra, beş besteciden biri olan Borodin, Prens İgor operasını yazmıştır. Eserin librettosunda Puşkin şiirinden yola çıkan Glinka, Şark masalının esrarengiz dünyasını tasvir ederek Rusya ile Şark'ı bir araya getirebildi. Operada yer alan "Acem korosu", Hazar misafirinin aryası vb. söylediklerimize örnek olmaktadır (Asafyev, 1968).

Glinka'ya göre ulusal bir karaktere sahip bir müzik bestelemek için "ulusal" bir konu seçilmesi gerekiyordu. Konu ve müzik bakımından Rusları anlatan eser bestelemek istiyordu. (Pougin, A., 1915: 58).

Rus müzik oryantalizmi, Mikhail Glinka'nın Ruslan ve Ludmilla eserindeki Rus "ulusal" müziğinde de açıkça görüldüğü gibi, öncelikle bir tema ve buna uygun enstrümanların bir araya getirildiği bir sistem oluşturmuştur. Ardından Petersburg'da yer alan "Balakirev Çemberi", Mili Balakirev'in İslamey: Solo Piyano için Oryantal Fantezisi (1869) gibi eserlerinin yolundan giderek, oryantalizmi, yeni "ulusal müzik" anlayışının önemli bir ayağı olarak belirlemişlerdir. Balakirev Çemberi'nin reklamcısı ve ideoloğu Vladimir Stasov, çok önemli bir araştırma olan Rus Sanatının Yirmi Beş Yılı (1882) adlı eserinde, müzikte oryantalizmin ön planda olmasının sebebi olarak Glinka- Dargomyzhsky-Balakirev hattının Rusya'nın ulusal müzik kimliğini oluşturma çabalarını göstermiştir. Ona göre bu besteciler, Rusya'nın Doğu'daki her şey için duyduğu genel merakı paylaşırlar: "Bu durum hiç şaşırtıcı değildir çünkü Doğu'daki birçok şey günlük Rus yaşamında yer bulmaya başlamış ve bu yaşama oldukça özel, münhasır bir hava katmıştır. Bu havayı, (çoğu eleştirmenin genellikle yaptığı gibi) Rus bestecilerin sahip olduğu garip bir heves veya merak olarak görmek, şaşılacak derecede büyük öngörüsüzlüktür" (Sergay, 2014: 22).

Glinka'nın arkadaşlarından biri olan César Cui'nin, La Musique en Russie kitabında eserle alakalı şu yorumlarda bulunduğu görülür: Çar için Bir Hayat eserindeki müzik Rus ve Leh ulusal duyguları ile yüklü. Operanın hiçbir noktasında Slav geleneği yerine Batı Avrupa müzik geleneğini andıran tek bir cümle bile duyulmuyor. Ancak Glinka, müziğinin Rus karakterini ortaya koymak için çok az sayıda halk şarkısıyla yetiniyor. O kadar yaratıcı bir bestekar ki yeni fikirler bulmak için kendinden öteye gitmesine gerek kalmıyor. Bestelediği melodiler, aynı o melodilerle sağladığı uyum gibi, güçlü bir Rus havası içeriyor" (s.63-64) H. Berlioz...16 Nisan 1845 yılında meslektaşı hakkında Journal des Debats'ta oldukça övgü dolu bir yazı yazdı... "M. De Glinka, konusu Puşkin'in bir şiirinden alınan ikinci operası Ruslan ve Ludmilla'yı görücüye çıkardı. Müthiş bir öze sahip olan bu yarı-oryantal eser, hem Binbir Gece Masalları hem de Hoffmann'dan olmak üzere çifte ilham almış gibi hissettiriyor. Bu eser, Çar için Bir Hayat adlı eserinden o kadar farklı ki kulağa başka bir besteci tarafından yazılmış gibi geliyor. Sanatçının yeteneği daha olgun ve daha güçlenmiş gibi görünüyor. Ruslan'ın ileriye doğru atılmış bir adım olduğu su götürmez bir gerçek ve eser, Glinka'nın müziksel gelişim sürecinde yeni bir dönemi işaret ediyor (Pougin, 1915: 82-83).

Glinka'nın, Çar için Bir Hayat'a kıyasla daha az başarı göstermiş olan ikinci operası Ruslan ve Ludmilla, Rus müziğinde oryantalizmin ilk örneği olarak görülür. Aleksandr Puşkin'in 1820 yılında yazdığı aynı başlıklı şiirden esinlenen eser, dünya (Ruslan, Ludmilla) ile doğaüstü dünya (Chernomor) arasındaki karşıtlıkları anlatır. 4. perdede, Chernomor'un sihirli bahçelerinde; Türk, Arap ve Kafkas (Lezginka) dansları kullanılmıştır. Rus Beşleri bu operadan esinlenmişlerdir, hatta bu grupta bulunan bestecilerden biri olan Borodin, bu operanın ortaya koyduğu modeli kullanarak Prens Igor isimli operasını yazmıştır (Umetsu, 2013: 60).

7. ORYANTALİZM AKIMI ETKİSİNDE ÖRNEK ESER ANALİZLERİ

Bu çalışmanın kronolojik kapsamı 1820'lerde erken sanat Alexander Aliab'ev'in şarkıları ile başlayıp ve Müzik-Etnografya Komitesi tarafından yayınlanan Trudy'nin (Eserleri) - Doğa Bilimleri, Etnografya Sevenleri tarafından 1910'da son bulmuştur. Aliabev'in Çerkes Şarkısı; sonunda küçük bir jest, şarkının oryantal karakterinin altını çiziyor. Piyano interlude dört adet hızlı pasajdan oluşur; bunların ikisi, artık ikilidir. Bu, romanslarda oryantal dünyayla ilişkili olarak büyütülmüş ikinci bir ölçek olan en erken kullanımlardan biri olabilir (Issiyeva, 2012: 208).

Şekil 1. Çerkes Şarkısı - A. Aliabev

Example 3.4 a) Aliab'ev, "Cherkesskaia pesnia" (1843), mm. 16-21; b) Aliab'ev's transcription of an oriental/Asian folksong

a) *Allegretto scherzoso*

b)

Gördüğümüz melodi üzerine kullanılan artık ikili aralığı ve sözlerin içeriğiyle de ilişkili olarak (Çerkezleri konu alan), Orient bir etki bıraktığını görebiliriz. Alexander Sergeevich Dargomyzhsky, Aliabyev'in aksine direkt olarak etkileşimi söz konusu değildir. Batıya sık sık seyahatler yapmıştır. Asyalı bir müzisyenle iletişim sağlamış olmalı ki kitabında 3 adet Orient menşeli şarkı vardır. Bunlar: Türk, Yunan ve Sırp idi (Issayeva, 2012: 215).

Şekil 2. Vostochni romans (Doğu romanı) A.Sergeevich Dargomzhsky

ВОСТОЧНЫЙ РОМАНС

Слова А. ПУШКИНА¹⁾ *Adagio* Ноты с сайта - www.notarhiv.ru

¹⁾ Композитором использованы первые девять строк стихотворения Пушкина „Гречанка.“

Doğu Romanı, Rus edebiyatının kurucusu A. Puşkin'in şiiri üzerine bestelenmiştir. Görüldüğü üzere, eserin re majör olduğu düşüncesiyle, sol eldeki kromatik yürüyüş ve daha sonra sözün başlamasıyla da azalan kromatik seyredişi gözlemleyebiliriz. Bu romansta, kız egzotizmini yaratmak ve vurgulamak için Dargomyzhsky, piyano eşliğinde kademeli olarak ortaya çıkarılmış artmış bir üçlünün alışılmamış bir jesti ile şarkıyı başlatır ve bitirir. Şarkının ahengini oldukça abartılı olmayan modülasyonlar (6. ve 7. altıncı dereceye kadar) ve herhangi bir tonale (renkleri dim. 7. basamaklarda mm. 9-10, 20-21'de kromatik kaydırma) amaçsız veya

çözünürlüğe sapsmadan dolaşan uzun harmonik ilerlemelerle sunar. Dargomyzhsky'nin oryantal şarkılardaki uyum ve modülasyona yönelik geleneksel olmayan yaklaşımı, daha sonra Rus beşleri üyelerinden Césare Cui biri tarafından fark edildi. Rus sanat şarkısıyla ilgili makalesinde Cui, Dargomyzhsky'nin doğuya özgü konuya Avrupa'dan "yüzeysel cihazlardan farklı" oryantal dizi ve kromatik bezenişleri baz alan olarak bunu fark etmiş ve belirtmiştir (Issiyeva, 2012: 242).

SONUÇ

Oryantalizm edebiyet, sinema, fotoğraf, din, iktisat vs birçok alanda kendisini ifade etmiştir. Çünkü oryantalist bakış bir düşünce bir öğreti kendine göre anlamlandırma şeklidir. Batı'nın Doğu'ya dair ürettiği düşüncelerden beslenen, Batı'yı kendine göre yeniden inşa ederek ötekileştiren bir bakış açısı. Batı kendini "ben" merkezinde görürken Doğu'yu sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerden dolayı "öteki" görmeye devam ediyor oysaki doğunun herşeyini hayranlıkla kabulü ediyor. Müslümanlığı geride kalmışlığın, bağınazlığın, barbarlığın sembolü olarak görürken, her türlü alanda oryantalist öğeleri de kullanmaktan çekinmiyor.

Said'e (2001) göre "oryantalizmin ilk büyük yapıtı olarak nitelediği Mısır'ın Tasviri'nde "uygar – barbar" ikilisine yapılan vurguları işaret eder. Said, "bir ülkenin bir başka ülkeyi kendine topluca mal etmesinin ifadesi olan bu büyük yapıtta 1809-1828 yılları arasında yirmi cilt halinde yayımlanan Mısır'ın Tasviri'nde kaydedildi de zaten" diyen Said'e göre, Enstitü sekreteri Jean-Baptiste Joseph Fourier'in bu devasa çalışmanın Önsöz'ündeki tümceleri, oryantalist yaklaşımın tipik örneğidir: "Bilgisini pek çok ulusa aktarmış olan bu ülke [Mısır], bugün barbarlığa saplanmıştır" saptamasını yaptıktan sonra işgalin bu duruma son vereceği belirtilmektedir. Napolyon "hem yerli halka mükemmelleşmiş bir uygarlığın nimetlerini kazandırmak hem de onların yaşayışını daha tatlı kılmak istiyordu. Sanatlar ile bilimlerden sürekli yararlanmaksızın, bunların hiçbiri mümkün olamazdı" (akt. **Çoşkun, 2019: 223-224**).

Bu çalışmada oryantalizm kavramı Rus romansları açısından ele alınmıştır. Rusyanın Oryantalizme bakışı, Rusya'da oryantalist düşüncenin nasıl yerleştiği, hangi bestecilerin destek verdiği ve oryantalist etkiyi oluşturan bazı sebeplerden bahsedilmiştir. Rusyanın politikalarının yanısıra, Rus bestecilerin oryantalist çalışmaları arasındaki ilişki etkileri gösterilmiştir. Batı kaynaklı Oryantalist düşüncenin Doğu tarafından ötekileştirmenin yanısıra, Rusya'nın oryantalist düşünce ile yeniden bakış açısını değiştirmesi ve yeniden yapılanması görüşleri sunulmuştur.

Balakirev, Borodin, Rimsky-Korsakov gibi bestecilerin Şark temalı

eserlerinde ifadesini bulan "oryantal" unsurlar bile, Rusların Batı desteğiyle Orta Asya'da gerçekleştirdikleri emperyalist yayılmanın bir yansımasıdır (Hughes, 2006b: 107).

Oryantalizm akımı sayesinde Rus müziği Avrupa müziğinden farklı kılınmıştır. Bu akım nedeni ile Rus müziğinin armonik yapısı, meledi yapısı, ritm yapısı, orkestra dili zenginleşmiştir daha farklılık kazanmıştır. Sadece müzikte değil her alanda oryantalizmin etkisi görülmüştür. Doğu'ya ait unsurlar edebi yazımlarda, tiyatral olarak, sözlü olarak kendini göstermiştir. Hatta Rus klasik müziğini oluşturan ulusal akımın temsilcileri, Kudretli Deste yani Moguchaya Kuchka-Rus Beşleri üyelerinin yaptığı katkıları göz önünde bulundurmak gerekir. Rus beşlilerinin hocası olan ve ilk Rus operası "Çar için Hayat"ı besteleyen Glinka'nın etkisi aşikâr olup, romanslarında kullandığı doğuya ait motifler ve tonaliteler bize egzotizmi yansıtmaktadır.

Başlangıcı Aliabyev ve Dargomozhsky'e kadar uzanan Glinka ve daha sonra ulusal akımın temsilcileri olan Rus Beşleri (Korsakov, Cui, Borodin, Balakirev ve Mussorgsky) besteledikleri doğusal figür ve motiflerdeki eserleriyle bu akımın etkisinde ürünler verdiklerini göstermiştir. Rus ekolü bestecileri Şark müziği tasvirleri için armonik sistemi farklı akorlarla zenginleştirebilmiştir. Bu akorların, alışılmış olan üçlü aralık kuruluşundan farkı dördü ve beşli aralık kuruluşuna sahip olmasıdır. Ulusal akımın kurucusu Balakirev ve kudretli deste olarak adlandırılan Rus beşleri ile olgunlaşan, Rus klasik müziği, bu coğrafyadaki tüm etnik grupların harmanlandığı, folklorik olarak da zengin olan bu toplumun müzikal olarak ifade biçiminin oluşmasında önemli rol oynamıştır.

KAYNAKÇA

- Aktakka, F. (2012). *Rus Romanlarının Türkiye'deki Şan Öğrencilerinin Teknik ve Müzikal Gelişimi Üzerine Etkilerinin Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Asafyev, B. (1968). *Russkaya muzika XIX i načala XX veka*. St. Petersburg.
- Ayparlar, F. (1996). *Çok Sesli Müziğin Öyküsü*. Hatay: Kültür Basım Yayın ve Tic. Ltd. Basımevi.
- Başol, G. (2008). *Bilimsel Araştırma Süreci ve Yöntem*. (ed: Orhan Kılıç ve Mustafa Cinoğlu). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Campbell, J. (1996). *Russians on Russian Music, 1830-1880*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Çoşkun, Z. (2019). *Oryantalizm, Edward Said ve Sanat Tarihinde Değişimler-Orientalism*, 3(2), *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 223-224.
- Frolova-Walker, M. (2008). *Russian Music and Nationalism: From Glinka to Stalin*. Yale University Press.
- Geldern, J., McReynolds, L. and Von Geldern, J. (1998). *Entertaining Tsarist Russia: Tales, Songs, Plays, Movies, Jokes, Ads, And Images From Russian Urban Life*. Bloomington: Indiana University Press.
- Harlow, R. (2002). "Music". *The Cambridge Companion to Modern Russian Culture*. Ed. Nicholas Rzhevsky. Cambridge University Press, 236,242.
- Hughes, L. (2006a). "Cultural and Intellectual Life". *The Cambridge History of Russia Volume I From Early Rus to 1689*. Ed. Maureen Perrie. Cambridge University Press.
- Hughes, L. (2006 b). *The Cambridge History of Russia Volume II Imperial Russia 1689-1917*. Ed. Dominic Lieven. Cambridge University Press.
- Issiyeva, A. (2012). *Russian Orientalism: From Ethnography to Art Song in Nineteenth-Century Music*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Schulich School of Music McGill University, Montreal.
- Kaptan, N. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekişik Web Ofset Tesisleri.
- Koçkar, A. A. (2016). *Rus Halk Müziği*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü, Yayınlanmamış Tez, Ankara.
- Köse, M. ve Küçük, M. (2015). Oryantalizm ve Öteki Algısı *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 110-111.
- Kuznetsov S.A. (2000). *Bol'shoy Tolkoviy Slovar' Ruskogo Yazıka*. B.S.T. Norint Yayınevi, St. Petersburg.
- MacFadyen, D. (2014). *Songs For Fat People: Affect, Emotion, and*

- Celebrity in the Russian Popular Song*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Olson, L. (2004). *Performing Russia: Folk Revival And Russian Identity*. Routledge.
- Pougin, A., (1915). *A Short History of Russian Music*. Chatto & Windus 6, 44-83.
- Said, E.W. (1991). *Oryantalizm: Sömürgeciliğin Keşif Yolu*. Selehaddin Ayaz (Çev.), 4. Baskı. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Said, E.W. (1998). *Oryantalizm*. Uzel, N. (Çev.). İstanbul: İrfan Yayınları.
- Said, E.W. (2001). *Şarkiyatçılık*. Berna Ülner (Çev.). İstanbul: Metis.
- Schimmelpenninck van der Oye, D. (2010). *The Exotic Self, Russian Orientalism: Asia in the Russian Mind from Peter the Great to the Emigration*. Yale University Press, s.202.
- Sözer V. (1986). Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi, Remzi Kitabevi Yayınları, s.654.
- Sergay, T. (2014). "Sergei Rachmaninov and Russian Musical Orientalism". *Close Encounters with Music, Playbill* (Great Barrington, MA: Close Encounters with Music, 2014), 22.
- Stasov, V.V. (1952). *Dvadtsat' -piat' let russkogo iskusstva: Nasha muzyka, in Vestnik Evropy (1882-83)*, 522-562.
- Stavrou, T. (1983). *Art and Culture in Nineteenth-Century Russia*. 1st ed. Indiana Univ Press.
- Timur, T. (2003) Oryantalizmler Tartışması. *Toplumsal Tarih Dergisi*.
- Taruskin, R., (1992). Entoiling the Falconet: Russian Musical Orientalism in Context. *Cambridge Opera Journal*, 4(3), 255-256,255.
- Taruskin, R. (1996). *Defining Russia Musically: Historical and Hermeneutical Essays*. Princeton University Press.
- Taruskin, R. (2010) *The Oxford History of Western Music: Music In The Nineteenth Century*. Oxford University Press.
- Taşar, M.M. (2011). Batı'nın Kendi Kimliğini İnşa Sürecinde Öteki Olarak Doğulu Kadın ve Harem İstanbul, *Milli Saraylar, Kültür-Sanat ve Tarih Dergisi* ,8, 153-156.
- The New Grove Dictionary of Music and Musicians. (2002) China: China Translation and Printing Services Ltd., 570-575.
- Umetsu, N. (2013). *Nationalism, Orientalism, and Russianness, Oriental Elements in Russian Music and the Reception in Western Europe*. Orient on Orient - Images of Asia in Eurasian Countries. Hokkaido University Slavic Eurasian Research Center.
- Vernadsky, G. (2009). *Rusya Tarihi*. Çev. Doğukan-Egemen Mızrak. İstanbul: Selenge Yay.
- Yazar, İ.U. (2006). *18. ve 19. Yüzyıllarda Opera Librettolarında Oryantalist Etkilerin Araştırılması ve Karşılaştırılması*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Opera Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi,

İstanbul.

Yener, F. (1966). *Küçük Batı Müziği Ansiklopedisi*. İstanbul: Orkestra Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.